

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΤΑΞΗ / ΤΜΗΜΑ : Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ : ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2016

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανάμεσα στ' άλλα που έχουν χαθεί στη σύγχρονη εποχή είναι και η συνομιλία. Χρειάζεται κάποια γαλήνη και μια ιδιαίτερη αγωγή νου και ψυχής για να υπάρξει ο αληθινός διάλογος, η προσφορά και η αντιπροσφορά. Ανήκουμε στους λαούς που έχουν μιλήσει πολύ, που και σήμερα ακόμη μιλούν πολύ. Ο κλασικός ελληνικός κόσμος ανύψωσε την έμφυτη ροπή των λαών της μεσογειακής μεσημβρίας* σε μια δύσκολη και θαυμαστή τέχνη. Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει πως πρώτος αυτός ανακάλυψε ή εφεύρε τη συνομιλία και την επρόικισε με τόσο περιεχόμενο, με τέτοια περιωπή, ώστε τα πρότυπα που μας άφησε απομένουν ανεπανάληπτα. Οι πλατωνικοί διάλογοι αποτελούν πραγματική αποθέωση της συνομιλίας. Φυσικά, εδώ πρόκειται για μια οργανωμένη και προσχεδιασμένη συνομιλία. Ο διάλογος ξεκινάει από την απλή ανταπόκριση ανάμεσα σε δυο ή σε περισσότερους ανθρώπους, για να γίνει μια μορφή τέχνης. Έχει χάρη, κομψότητα, ευγένεια, είναι «παιγνιώδης» και συνάμα βαθύς. Αισθάνεται κανείς ότι τον κινεί η μεγάλη χαρά της δημιουργίας. Γίνεται αισθητική απόλαυση και ψυχική λύτρωση και πνευματική ανάταση.

Ο λόγος όμως, τώρα, δεν είναι γι' αυτή την καλλιτεχνική μορφή του διαλόγου, αλλά για την ικανότητα των ανθρώπων να συνομιλούν. Εκείνο που έχει σήμερα χαθεί είναι η χαρά της συνομιλίας. Μπορεί να εξακολουθούμε να συζητούμε, να «κουβεντιάζουμε», αλλά έχουμε ξεμάθει να συνομιλούμε. Και δεν είναι μόνο που λείπουν οι ευκαιρίες. Γιατί οι ευκαιρίες, όταν υπάρχουν, ξοδεύονται σε ασυλλόγιστες φλυαρίες. Η συνομιλία είναι μια φυσική οργάνωση του λόγου· ξετυλίγεται με κάποιο ρυθμό, με κάποια προσοχή, χωρίς αυθάδεις διακοπές, χωρίς αποκλίσεις.

Η σύγχρονη «συνομιλία» αποτελεί θρασύτατη κυριολεξία του όρου. Μιλούν όλοι μαζί και χωρίς ο ένας να προσέχει τον άλλον, οι αποκρίσεις δεν έχουν συνέπεια και ενότητα· ο καθένας ζητεί να επιβάλει τη γνώμη του με τη δύναμη της φωνής του και όχι με την ισχύ των επιχειρημάτων του και τη στερεότητα των απόψεών του. Έτσι, η συνομιλία πολύ σύντομα καταλήγει στην οχλαγωγία.

Το πνεύμα, αν δεν είναι μοναχικό και απάνθρωπο, και τούτο σπανιότατα συμβαίνει, για να μπορέσει να ανθοφορήσει και να καρποφορήσει χρειάζεται την περιρρέουσα ατμόσφαιρά του, την ενθάρρυνση και τη θαλπωρή. Μια συνομιλία, ανάμεσα σε ανθρώπους που έχουν κάτι να πουν και που κατέχουν τον τρόπο να το πουν, δεν είναι μόνο μια μεγάλη αισθητική χαρά, είναι και μια πολύτιμη συγγυμνασία ψυχής και νου. Μέσα σε τέτοιες συγκεντρώσεις συμβαίνει πολλές φορές ιδέες που θα έμεναν αγέννητες να βρουν μορφή, εκφράσεις της τύχης να αποκτήσουν στερεότητα, ακόμη και έργα σπουδαία να κυοφορηθούν.

Όπως η επιστολογραφία έτσι και η συνομιλία είναι μορφές του παρελθόντος. Ο ασθματικός ρυθμός του σύγχρονου βίου και το προοδευτικό άδειασμα της ψυχής στενεύουν τα όρια της επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους. Και η συνομιλία είναι ένας θαυμάσιος τρόπος επικοινωνίας, όταν διεξάγεται με άδολη διάθεση, χωρίς ματαιοδοξία και χωρίς καχυποψία, όταν αφήνονται οι ψυχές να πλουτίσουν το λόγο με το πολυτιμότερό τους περιεχόμενο.

(Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Ο Σύγχρονος Άνθρωπος. Δοκίμια. Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα, 1996, σσ. 419 - 423, Διασκευή).

* Εννοεί τους λαούς του σημερινού Ευρωπαϊκού Νότου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο συγγραφέας υποστηρίζει: «Ανήκουμε στους λαούς που έχουν μιλήσει πολύ, που και σήμερα ακόμη μιλούν πολύ».
Να σχολιάσετε τη θέση αυτή, σε μια παράγραφο 60 - 70 λέξεων.

Μονάδες 15

A2. Σύμφωνα με το συγγραφέα ποιο χαρακτήρα έχει λάβει ο διάλογος σήμερα και γιατί;
(50-60 λέξεις)

Μονάδες 8

B.1.

α) Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος του κειμένου («Η σύγχρονη “συνομιλία” ... καταλήγει στην οχλαγωγία.»); (μονάδες 4)

β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου του κειμένου. (μονάδες 3)

Μονάδες 7

B.2.

- α) Με βάση τις παρακάτω λέξεις να γράψετε δύο ομόρριζα για την καθεμιά: (μονάδες 6)

*αγωγή
ψυχής
μορφή*

- β) Με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις ή φράσεις να σχηματίσετε μια δική σας πρόταση (οι λέξεις να παραμείνουν στο μέρος του λόγου στο οποίο βρίσκονται μέσα στο κείμενο): (μονάδες 4)

*ανεπανάληπτα
αισθητική απόλαυση
σύγχρονου βίου
ματαιοδοξία*

Μονάδες 10

B.4.

- α) Να ξαναγράψετε το παρακάτω απόσπασμα, μετατρέποντας την ενεργητική σύνταξη σε παθητική: «αυτός ανακάλυψε ή εφεύρε τη συνομιλία». (μονάδες 5)
- β) Στην τέταρτη παράγραφο («Το πνεύμα, αν δεν είναι μοναχικό ... έργα σπουδαία να κυοφορηθούν.»), να βρείτε δύο ρήματα που χρησιμοποιούνται μεταφορικά. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

- Γ. Στο κείμενο που διαβάσατε, ο συγγραφέας διαπιστώνει ότι σήμερα απουσιάζει η συνομιλία ως μορφή ουσιαστικής και απολαυστικής επικοινωνίας. Σε ένα άρθρο σας (350 - 450 λέξεις), που το προορίζετε για την ηλεκτρονική σελίδα (ιστοσελίδα) ή την εφημερίδα του σχολείου σας, να αναφέρετε: α) βασικές προϋποθέσεις διεξαγωγής ενός πολιτισμένου διαλόγου και β) δραστηριότητες που θα μπορούσε να οργανώσει ένα σχολείο, προκειμένου να ενισχύσει την ικανότητα διαλόγου των μελών της σχολικής κοινότητας.

Μονάδες 50

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!